

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četiri leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inserati ali oznanila se plačajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban številka 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštnina plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta številka 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vrata. Nezaprete reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban številka 113.

111. številka.

Maribor, dne 27. septembra 1922.

Letnik XIV.

Slovenskemu kršč. ljudstvu!

Na ljubljanski univerzi se bo že v prihodnjem letu vršilo vpisovanje. Katoliška akademska omladina pa zre danes mrko in nezaupno pred se v bodočnost, zakaj menza, ki je doslej obstojala je likvidirana in za denarne podpore, ki se danes obljublajo, se bijejo zakulisni in ostudni boji za našim hrbtom, brez nas in proti nam. Mi nimamo menze, mi nimamo denarja. Liberalni akademiki že imajo svojo menzo! Zato se je tudi od naše strani sprožila misel, ustanoviti svojo menzo in se postaviti na lastne noge.

V Ljubljani se je osnoval odbor «Podpornega društva katoliške akademske omladine», ki mu stoji na čelu prevzvišeni ljubljanski škof dr. Ant. Bonaventura Jeglič in ki ima namen, izvesti po vsej Sloveniji nabiralno akcijo za menzo katoliške akademske omladine. Tudi v Mariboru se je osnoval poseben odbor, ki ima nalogo, izvesti nabiralno akcijo po Štajerskem. Vsled «Dijaške večerje» v Mariboru bomo koncentrirali svojo nabiralno akcijo bolj na južni del slovenske Štajerske.

Usoda na stotine slovenskih katoliških akademikov visi na lasu! In v tem obupnem položaju, v tem negotovem pričakovanju se obračamo na te, slovensko ljudstvo, da nam pomagaš. Naša prošnja gre posebno do častite duhovščine, do vseh naših katoliških društev zunaj na deželi, sploh do vseh, ki jim leži usoda katoliških akademikov na srcu. Posebno pa je dolžnost vseh tovarišev akademikov, ki so vpisani v tem ali onem katoliškem akademskem društvu, da gredo kot prvi in neustrašeno na delo.

V trdnem prepričanju in v jaki veri pošiljamo danes ta oklic na slovensko ljudstvo. Kako smo si zamislili to nabiralno akcijo, o tem bomo obvestili našo javnost v prihodnji številki «Straže». Naše nabiralne pole nosijo pečat akademskega Orla v Ljubljani.

SLOVENSKO KRŠČANSKO LJUDSTVO!
Odpri roke, odpri srce, zakaj gre za tvojo bodočnost, za katoliško akademsko omladino!

Glavno tajništvo za nabiralno akcijo v Mariboru.

Politični položaj.

Politične kombinacije. «Balkan» piše, da je naš poslanik v Atenah g. Zivojin Balugdžić že ob priliki svojega bivanja na Bledu pripravil tla za bodočo vladno Davidovičevo. Kakor znano, je bil g. Balugdžić od Davidoviča pozvan, naj gre na Bled. Navidezno je prišel g. Balugdžić na Bled, da kralju častita povodom njegove poroke, v resnici pa je bil namen njegovega potovanja čisto drugi, kar se bo v kratkem pokazalo. V kabinet g. Davidoviča bi vstopili tudi nekateri Hrvatini in Slovenci, ki sedaj niso v vladi. — Iz «Balkanov» članka se vidi, da so to same kombinacije in ugotovitve brez vsake stvarne podlage. «Balkan» bi rad iz ljudi nekaj izvlekel, česar ne ve. Na vsak način ura več izgleda za novo politično fazo zveza Pašičevih radikalcev in Pribičevičevih demokratov. «Balkan» itak že dolgo časa dela propagando za neko državno stranko. To bi bili radikalci v zvezi s Pribičevičevimi demokrati in vsi ti ljudje bi lahko živeli in vladali tudi pod imenom «srbska stranka» ali pa «beograjski blok», o katerem govori in piše demokrat — bivši samostolec Marinkovič, ki je še vedno bolj na Pribičevičevi strani. Za to fuzijo se «Balkan» vedno ogreva, razne druge kombinacije pa samo zato iznaša, da bi nasprotniki hoté ali nehoté pokazali svoje karte.

Kralj se je vrnil, v Beograd je dospel tudi zunanji minister dr. Ninčić samo Pašiča še ni od nikoder. Dolgo že hodi sama svoja neznana pota. Zastopstvo vladnega predsednika je prevzel minister Trifković.

Najnovejši Pribičevičev trik. Da bi pomiril svoje nasprotnike v sami stranki ter jih popolnoma obremenil in umazal z neodgovornostjo za vsa dela današnjega režima, si je Pribičevič izmislil to-le «srednjo linijo» ter jo takole razložil po beograjskem «Vremenu»: «Portfelje, katere sedanji člani vlade zapuste, naj bi zavzeli gg. Voja Veljkovič, Davidovič, Ribar, Čubrilovič in Šečerov, da se jim na ta način da prilika, storiti kaj več za narod, kakor se je to posrečilo dosedanjim ministrom demokratske stranke. Zdi se, da naj bi bilo s tem predlogom udeležniki kongresa stavljeni pred odločitev, ali da gredo v vlado, katere se posebno g. V.

Veljkovič brani, ali pa da se blagohotnejše izražajo o delu vlade pred celim klubom. G. Davidovič naj bi po tem predlogu zavzel ministrstvo notranjih zadev, da bi imel priliko pokazati, kaj se pravi vladati brez nasilja. Ministrstvo financ pa naj bi zasedel g. Veljkovič, ostala ministrstva pa gori omenjeni poslanci. — Lepo si je Pribičevič vse to izmislil, samo če bi mu hoteli Davidovič in drugi iti na lim in če bo Pribičevič še sploh lahko odločeval ali pa vsaj svetoval, kdo naj prevzame ta ali oni portfelj. Če bi to bilo in ostalo, potem bi seveda tudi skrbel, da ne bi nikdo mogel vladati pošteno in brez nasilja.

Muslimanski ministri so se zopet pobotali z vlado. Pravijo, da so se sporazumeli glede haka ter takoj nato preklicali svoje ostavke. Kakor po navadi, malo se pokujajo, potem pa le ostanejo!

Iz Radičeve stranke je izstopil poslanec dr. Karlo Häusler ter navedel za svoj izstop sledeče razloge: Radič jemlje seljaški stranki seljaški značaj. On oddaljuje seljake od brige za njihove seljaške socialne in ekonomske potrebe. V promet je spravil geslo pacifizma in to tako absolutnega pacifizma, ki v danih razmerah nikamor ne vodi ter obsoja stranko in pristaše na popolno pasivnost. Niti Radič, niti stranka ne najde prave formule za rešitev srbsko-hrvatskega spora. Radič ne zna podpreti meščanstva tudi tedaj ne, ko se skaže vredno vsake podpore od strani kmetijskega ljudstva, o delavstvu pa ima iste pojme, kot vsi paraziti družbe, češ, da hoče delavec vedno večjo plačo in vedno manj dela. Pravi, da je Radič po načinu življenja in po iskanju kapitala izrazil kapitalist. V stranki je uvedel svojo osebno diktaturo ter odrija in mrzi vso svobodno in neodvisno inteligenco. Tudi v glasilo stranke «Slob. dom» je uvedel svoj osebni kult ter svojo nevzdržno cenzuro. Po svojem osebnem prepričanju ni Radič niti pravi republikanec, stranko je popolnoma umrtvil, tako, da je danes on sama stranka. — Po naštevanju teh 11 vzrokov svojega izstopa pravi poslanec Häusler, da obdrži še svoj mandat, ki ga je dobil od sremskih kmetov, da ostane izven vseh današnjih strank in da je vedno pripravljen, svoje stališče volilcem tudi natančneje razložiti. Poslanca Häuslerja je vodil do tega koraka gotovo zagrebški kongres javnih delavcev, za katerega ni hotel pokazati Radič prav nobenega zanimanja. Na Häuslerjevo izjavo bo Radič gotovo odgovoril v prihodnji številki svojega lista ter bomo o odgovoru tudi poročali.

Radičevi zaupniki so v nedeljo zborovali v Zagrebu. Radič jim je poročal o političnem položaju končno pa o izstopu poslanca dr. Häuslerja iz stranke. Zborovalci so bili z Radičevim poročilom zadovoljni in tudi oni poslanci, ki so imeli poprej z dr. Häuslerjem sestane, so izjavili, da zaupajo v Radiča ter da obsojajo dr. Häuslerjev korak. Zbor zaupnikov se je zopet izrekel za najostrejšo opozicijo proti vladi.

Uradniško vprašanje. Finančni minister ni voljan, da bi pred sprejetjem službene pragmatike povišal uradnikom draginjske doklade. Prav hitro so pa napravili sejo finančnega odbora, da razpravljajo o draginjskih dokladah za oficirje. Vladni listi dokazujejo sicer potrebo, zvišanja draginjskih doklad oficirjem, za uradnike pa nimajo niti besedice.

Poštni minister pripravlja ukaz o umirovljenju večjega števila poštinih uradnikov. Za tem ukazom se bodo gotovo skrivali strankarski interesi.

Srbski republikanci v Črnigori. Kakor je razvidno iz poročil beograjske «Republike», je začela republikanska stranka zelo živahno agitacijo po Črnigori. Sodeč po brzojavah, ki jih prinaša ta list iz Cetinja, Podgorice in Kolašina, so republikanski shodi sijajno uspeli. Republikanci se pripravljajo, da iz teh mest razpredejo svojo politično delo po vseh krajih Črnogore. To ne bo tako težko, ker je že danes gotovo, da bo pri vsem tem, kar je Črnogora doživela in izkusila pod tem režimom, narod pri volitvah glasoval za njegove največje nasprotnike ter tako dal duška svojemu ogorčenju.

Državni proračun za leto 1923. Na poziv finančnega ministrstva naj vpošljejo posamezna ministrstva svoje predloge za sestavitev proračuna za leto 1923, se posamezni gospodje ministri niso odzvali, radi tega bo finančno ministrstvo samo sestavilo budget, ki bi naj znašal okrog 9 milijard. Pri sestavljanju proračuna bodo zelo gledali na redukcijo uradništva, ukiniti bodo državne podpore visokošolcem in podpirali samo one mladeniče, ki so se odločili za izobrazbo v poljedelstvu, trgovini itd.

Kredit samoupravnim edinicam. Takoj po povratku finančnega ministra Kumanudija bo sklicala Narodna banka širši odbor in bo določila ob tej priliki kredite posameznim samoupravnim edinicam. Ti krediti bi naj znašali 140 milijonov dinarjev in se bodo uporabili za nakupovanje prehrane pasivnim krajem ter za pobijanje draginje v državi.

Naš železniški promet in trboveljski premog. V Beogradu se bodo začeli te dni pregovori med prometnim ministrstvom ter zastopniki Trboveljske premogovne družbe radi povišanja cen premogu, katerega največ rabijo naše državne železnice. Zadnje zahtevo družbe o povišanju premogovnih cen je ministrstvo za

šume in rude dovolilo in zvišalo te cene na 695 kron pri toni. Država se je morala okleniti teh novih cen, ker sicer bi bilo prišlo do popolne obustavitve prometa. Ta sporazum med vlado in družbo pa ni trajal niti mesec dni ne, ker je izbruhnila stavka trboveljskih rudarjev, katerim je morala družba zvišati plače. Družba je baje vsled povišanja delavskih plač prisiljena dvigniti cene premogu.

Po Beogradu so se vršila zadnje dni velika delavska zborovanja, na katerih se je govorilo proti vsakemu novemu vojnemu poskusu.

Bolgarija in Bolgari.

Bolgarska javnost.

«L'Echo de Bulgarie»: Od časa do časa se pojavljajo glasovi o mobilizaciji v Bolgariji in celo o spopadih na meji. Tokrat je nasel atenskim vestem tudi rumunski list «L'Independance Roumaine». Povdarjamo ponovno, da je Bolgarija miroljubna in ne misli na nikakršno osvajanje. V vprašanju Trakije, kakor tudi v vseh drugih vprašanjih, kjer gre za življenjske njene interese, Bolgarija brani te interese s popolnoma miroljubnimi sredstvi na podlagi pravic, ki so nam jih priznali zavezniki. To vedo tudi naši severni in južni sosede. Zato je v toliko bolj žalostno, da se take tendenciozne vesti glede Bolgarije stalno razširjajo, kar vsekakor ne podpira zboljšanja položaja na Balkanu.

«Mir»: Angleži, ki so vedno vodili stvarno politiko, so napravili pogreško, da so verjeli v sposobnost Grkov kot varuhov Dardanel. In vendar, Anglija še vedno podpira Grško. Če se kdo boji skupne bolgarsko-turške meje, naj se torej med Bolgarijo in Turčijo ustanovi nedeljena avtonomna Trakija. Pustiti Trakijo Grkom, pa pomenja neodpustljiv greh.

«Zora»: Kar je moralo priti, se je zgodilo: grška vojska je razbita. S tem pa je nastal na Balkanu nov položaj. V tem tiči tudi uspeh za Bolgarijo, ki vstaja iz svojega žalostnega stanja. V vsem pa je vprašanje časa in dela.

«L'Echo de Bulgarie»: Po strahoviti nesreči se pojavljajo v Grčiji znaki demoralizacije. Skromna sredstva Grške niso mogla ostvariti misel Velik Bizancije. To je poduk, ki ga daje poraz grške vojske. Nova atenska vlada Triandafilaksova bo imela hvaležno polje uveljaviti novo politiko, ki naj vodi k uspostavitvi pristranskih in ustaljenih odnosov Grške napram sosedom. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se v Atenah že pojavljajo znaki iztreznjenja. V tem tiči korist za mir in za Grško samo.

Isti list: Iz Pariza javljajo, da je angleška vlada pozvala, razen svojih velikih zaveznikov, tudi Rumunijo, Jugoslavijo, Grško in svoje dominione na obrambo svobode Dardanel. Britansko brodogradništvo je v pripravnosti v Čanak-Kale. Ta vest je napravila globok vtis v Rimu in Parizu. Nadaljevanje vojne bi se raztegnilo na ves Balkan. K temu pa niso voljne prispevati niti Italija, niti Francija. Vendar pa je položaj na Balkanu vedno bolj kompliciran. Za Rumunijo je prišla tudi že Jugoslavija, v katere imenu je Ninčić izjavil, da ne more ostati indiferentna napram dogodkom na bližnjem Vzhodu. Tudi sovjetska vlada je izjavila, da ne prizna nobenega položaja na Balkanu brez njenega sodelovanja. Namerava se pozvati na konferenco vesele tudi Rumunijo in Jugoslavijo. Zakaj bi se ne povabilo tudi Bolgarijo, ki ima v rešitvi iztočnega vprašanja vsaj toliko interesov, kakor Rumunija in Jugoslavija. Če ne še več. O tem naj razmišljajo tisti, ki so odgovorni za mir.

Isti list: Teško je določiti smer politike Rumunije in Jugoslavije napram dardanelskemu vprašanju. Pa vendar nekatera znamenja kažejo, da se Beograd in Bukarešt nagibljeta na angleško stran in da sta pripravljena tudi z oboroženo silo nastopiti proti kemalističnemu pohodu na Carigrad. Upajmo, da se Jugoslavija in Rumunija ne bosta pustili speljati na pot, ki ni v interesu Balkana. Dasi nekateri listi trdijo, da bi vsaka sprememba na Balkanu, ki bi šla v korist Bolgarije, imela za posledico ogroženje mira, smo mi prepričani, da velika večina javnega mnenja na Balkanu ne veruje v to. Zedinjena in avtonomna Trakija je najboljša jamstvo za interese vseh balkanskih držav, tudi Grčije.

Svetovna javnost.

«L'Europe Nouvelle»: Angleži hočejo izrabiti turške zmage v svojo korist. Imeti pa je treba pred očmi, da Rumuni, Jugoslavo in Bolgari niso turkofobi, niti turkofili. Ti narodi stremijo edino in samo za svojim razvojem. Vzhod zopet leži na Zapadu kot težko breme.

«Kronika» (Grčija): Iz zanesljivih virov vemo, da je Srbija (!?) začela z mobilizacijo večjih vojni enot, ki jih pošilja k Skoplju v korist svoje zaveznice Grčije.

«Elephteros Typos» (Grčija) trdi, da je Mala antanta za odbrzanje status quo na Balkanu.

«Nea Himera» (Grčija) pravi, da je demoralizacija in nezadovoljstvo v Grčiji tako veliko, da se pojavlja vprašanje države.

Po svetu.

Posojilo Avstriji. Na pondeljki seji finančne komisije društva narodov se je sestel odbor za avstrijske zedeve pod predsedstvom angleškega delegata Balfourja. Predložen mu je bil načrt o neodvisnosti in o nedotakljivosti Avstrije. Na podlagi tega načrta se bodo vršile razprave, pri katerih bodo sodelovali državno-pravni izvedenci ob navzočnosti avstrijskih zastopnikov. Nato se je razpravljalo vprašanje garancij. Vsaka izmed držav, ki so v odboru zastopane, Anglija, Francija, Italija in Češkoslovaška, prevzame 20 odstot. garancijo, 20 odstotkov pa je rezerviranih za ostale države, ki v odboru niso zastopane. Posojilo Avstrije bo znašalo 560 milijonov zlatih kron.

Rumunska vlada zanika vesti, ki so se razširile o mobilizaciji rumunske vojske.

Ujedinjenje nemških socijalnih demokratov. V Nürnbergu so se zbrali zastopniki obeh nemških socijaldemokratskih struj, v svrhu ujedinjenja. Predsednikom kongresa sta bila izvoljena Wels in Dittmann. -- Wels je predložil program ujedinjenja, ki je bil tudi sprejet. Karl Kautsky je bil izvoljen predsednikom komisije, ki bo izdelala nov strankin program. Kot novi predsedniki stranke so bili izvoljeni Müller, Crispin in Wels. Wels je pozdravil tudi zastopnike socijalističnih strank iz Evrope in Amerike. Ujedinjenje nemške socijaldemokracije je pozdravil Anglež Amon in pripisoval ta uspeh internacionalni socijalne demokracije. Francoz Gompers-Morell je napadal kapitaliste in jih slikal kot povzročitelje svetovne vojne. Razcep med francoskim delavstvom olajšava porastek francoskega militarizma. Nemško socijalistično časopisje je pozdravilo uspeh ujedinjenja s posebnimi izdajami.

Angleška diplomacija je hitro preokrenila. Ko je uvidela, da njeni partneri iz velike entente, Francija in Italija nočeta po kostanj za njo, je zavzela na mah napram Turkom prijazno lice ter jim obljubila lepše reči. Kakor pišejo pariški listi 23. t. m. je lord Curzon odločno povdaril, da je samo ob sebi umevno, da se Turčiji vrne Carigrad in da so zavezniki (!) celo pripravljivi priznati nadoblast Turčije v Tripolisu. To je nalašč v jezo Italije, ki jim ni hotela slediti. Tudi naš Pašič, ki se je, takoj izrekel za oboroženo intervencijo, nima sedaj nobenega priznanja za svojo gorečnost.

Kongres monarhistov. Dunajska parlamentarna korespondenca poroča, da se je od 15. do 20. septembra vršil v Monakovem kongres monarhistov, na katerem so bile zastopane med drugimi državami tudi Bavarska, Pruska, Rusija, Francija, Jugoslavija, Poljska in Portugalska. Izvolili so mednarodno permanentno komisije čije predsednik je Hugon Hoinigg iz Avstrije. -- K t glavno nalogo so si nadeli, da se iz nasledstvenih držav zopet ustanovi monarhija s cesarjem Otonom, oziroma njegovimi pravnimi nasledniki na čelu.

Naša valuta.

Naša valuta raste doma v Zagrebu, pa tudi v inozemstvu v Zurichu — raste že celi teden in bo mogoče še nadalje rastle. Kaj je vzrok temu in bo ta pojav trajen, kakor to že pol leta opazujemo pri češki kroni? To se vpraša vsak, ki stoji v gospodarskem življenju kot bankir, izvoznik ali uvoznik s neposrednim stikom s tečajni denarja na borzi, pa tudi vsak navadni zemljan, ki občuti nizko valuto posredno v obliki draginje.

Tečaj denarja je odvisen od nebroj okolščin in jih ni mogoče na tem mestu vse ocenjevati, ali oglejmo si vsaj najvažnejše činjenice natančneje.

Denar se ocenjuje doma po svoji kupni moči in v inozemstvu v bistvu kot efekt, to je delnica, koje tečaj je odvisen od njene notranje vrednosti in od zaupanja inozemskih finančnih krogov do nje. V ostalem je pa denar kot efekt blago, s katerim se da izborno spekulirati poljubno a la hausse ali a la baisse, ter se ravna po temeljnem gospodarskem zakonu o ponudbi in povpraševanju.

Kupna moč denarja je v zadnjem času pri nas stalno padala — draginja je rasla. Mnogo novih novcev Narodna banka, po svojih rednih izkazih sklepati, ni izdala, gotovo iz daleka ne v razmerju rastoče draginje. Od tod občutno pomanjkanje denarja. Takozvana inflacija denarja se je pa vendar pri nas povečala, če že ne neposredno, pa vsaj v izdatni meri posredno — potom povečanja posrednih davščin. Slednje so po svojem učinku, to je v povečanju splošne draginje in v rušenju kupne moči lastnega denarja, istovetne z inflacijo. Če se vsled trošarine podražijo skoraj vse vsakdanje potrebščine — sladkor, sveče, petrolej, vžigalice, sol itd. — tudi moka in meso ne moreta cenena ostati. Naš davčni sistem, v kolikor se ga je iz vzhoda prineslo na zahod, je tedaj kvaren, ker tvorijo zdrav in modern davčni sistem le neposredne individualne davčne dajatve državi, in inflacija denarja je pri nas mnogo večja, kot jo Narodna banka izkazuje. To je tem slabše in vzbuja z inozemskem finančnem svetu nezaupanje, ker se ta posredna inflacija v točnih številkah ne da izražati.

Nadaljna posledica tega davčnega sistema je pa še drago proizvajanje kateregakoli blaga, ker mora pri nas delavec razmeroma več zaslužiti, da more državi ogromno neposredne davke plačati. Količkej obilnejša družina plača tega davka na leto gotovo kakih 10.000 kron — saj znaša davek na 100 kg sladkorja že 4000 kron, (carina in trošarina). Če tedaj naša valuta raste, se pri nas nobeno proizvajanje ne more več rentirati in naš izvoz mora popolnoma zastati. Kot posledica tega pa mora naša valuta zopet pasti.

Da vladno gospodarstvo z državnimi dohodki ni po

sebno racionalno, ne bi veliko pomenilo, ker se s tem nobena demokratična država ne more ponášati. Izredno in hudo je le, da ni dovolj razumevanja, da se temeljne panoge narodnega gospodarstva, kakor na primer železnice, ne bi zanemarjalo. Da naš proračun ni v ravnotežju, oziroma, da je to ravnotežje le navidezno, tudi ne pride preveč v poštev. Isto najdeš tudi v deželah z visoko valuto. Izredno in čudno je le, da pri nas parlament še nobenega računskega zaključka ni dobil. To veliko pomeni, kajti proračun ali faktični računski zaključek, to je bistvena razlika.

Naša trgovska (izvoz napram uvozu) in plačilna bilanca je pasivna. A v drugih državah obstajajo iste trgovske razmere. Vzlic železnemu zakonu o ponudbi in povpraševanju, to vendar ni za valuto odločilnega pomena, če je notranji gospodarski razmah v državi primeren in če to razmerje ne presega gotovih mej.

Glavna činjenica za mednarodni tečaj denarja je in ostane zaupanje, ki ga goji inozemstvo do države same. Se spominjaš na tečaje avstrijske krone med vojno! Avstrija je po svojim vojnih poročilih vedno zmagovala. Boljšo sliko o resničnem položaju si pa dobil, če si tečaj avstrijske krone v Zurichu opazoval. Po vsaki pregrupaciji v Galiciji je tečaj avstrijske krone padel, temveč, čim hujši je bil poraz. Ko je Avstrija Srbijo zavojevala, je izgubil srbski dinar na mednarodnem trgu vsako vrednost, a kmalu si je zopet opomogel in dolgo pred koncem vojne je bil tečaj dinarja nad onim od krone. Zaupanje v državo, njen kredit je bil mero-dajen.

V tem pogledu nam nesrečni centralizem, oziroma srbsko-hrvatski spor neizmerno škoduje. Inozemstvo je o naših notranjih razmerah dobro informirano in nizek tečaj našega denarja je pred vsem izraz nezaupanja do kraljevine SHS. Ni treba oborožene revolucije, pasivni hrvatski odpor proti obstoječi notranji ureditvi države popolnoma zadostuje. Seveda bje ta bič tudi Hrvat same, a le-ti se ne zavedajo lastnega flagelantstva, temveč pripisujejo te gmotne udarce srbskim batnam. Tako se opozicijske vrste množe in se vladni pristaši redčijo.

Da so naše notranje razmere krive, da je tečaj našega denarja tako nizek, tega se tudi uvidevni Srbi zavedajo. Vprašanje je, kdo delj drži: režim ali opozicija. Odgovor ne more biti težak, če se pomisli, da je draginja le voda na mlin opozicije. Režim mora odnehati, ker tega silnega gmotnega orožja nikdar ne izvije Hrvatom iz rok.

Naše americko posojilo ni nikak dokaz zaupanja inozemstva do nas. Ko je bilo posojilo sprejeto, se naša krona v Zurichu še ganila ni. Obratno, kmalu na to je zopet kolebala navzdol. Če dobi dvomljivi dolžnik pod oderuskimi in poniževalnimi pogoji posojilo, se njegov kredit ne more dvigati, bodisi da gre za posameznega zasebnika, bodisi da gre za državo. Naša država je morala za dolarsko posojilo zastaviti bruto-dohodke vseh državnih železnic. Hujši garancijski pogoj je še težko misliti.

Pa zakaj se je minuli teden naš denar na borzah dvigal? Iz enostavnega vzroka, ker je vlada devize tujih valut umetno znižala s tem, da jih je nižje nudila. -- Vrh tega je še izdajanje dovoljenj za nakup tujih deviz ustavila. To se tudi ne skriva, saj zagrebški listi pišejo čisto odkrito o tozadevnih ponudbah deviz Narodne banke na zagrebški borzi. To postopanje stane Narodno banko oziroma vlado precej denarja, ker prodaja tuje devize ceneje kot jih je kupila. V Zagrebu se govori, da je en teden te kampanje že stal dva milijona dolarjev. To bo pretirano, drag je ta način dviganja lastnega tečaja pa vsekakor.

In kak cilj se hoče doseči, kajti večno se ne more tuje devize v izgubo prodajati! Da bi mednarodna spekulacija našega dinarja se oprijela! Vidi, da dinar raste, ergo se da pri nakupu dinarja kaj zaslužiti. Nakupi ga in potem spekulacija sama skrbi za nadaljno rast. Dvomiti je pa; da se da ta cilj doseči, ker bi se moral v ta namen kot predpogoj splošnega položaja naše države vsaj nekoliko spremeniti. Da, če bi ta akcija počela istočasno z vestjo, da je srbsko-hrvatski spor poravnat, potem bi ji bil uspeh siguren, in dinar bi se stalno dvigal kakor češka krona. Tako pa do danes drugega uspeha ni videti, — kot panika pri nas glede laške devize, kar gotovo ni trajnega značaja.

Sicer pa: prerokati se, posebno v borznih zadevah, se ne da. Mogoče je le posamezne interese — kajti čui prodest, je tudi v tem vprašanju mero-dajno — oceniti in kolikor mogoče, pravilno uvaževati.

Kdo ima interes na tem, da naša valuta raste? — Češka — da, ker je njena valuta napram naši nerazmerno visoka. A naše potrebščine uvažamo po največ iz Nemške Avstrije in iz Nemčije. Te imata nizko valuto in nam bodeta svoje proizvode tem lažje prodali, čim višja je naša valuta. To jima je pa irelevantno, ker morejo vsled lastne nizke valute prodajati kamurkoli hočejo. Iz drugih držav veliko ne uvažamo.

Izvažamo pa v Italijo, Nemško Avstrijo, na Češko in v Nemčijo. S tega vidika je interes teh držav, ki imajo nizko valuto, da tem ceneje kupijo. Nemška Avstrija in Nemčija sta brez moči tudi na borzah. Pri češki morda njen interes da naša valuta raste, nekoliko prevladuje nasprotno tendenco. Italija pa gotovo rajše vidi, da je tečaj dinarja nizek.

Na inozemskem trgu tedaj ni najti interesiranih sobojevnikov v boju za rast dinarja, ker smo ozko trgovsko zvezani le z Nemško Avstrijo in z Nemčijo.

In doma! Kdorkoli nekaj investira, kar za vzdrževanje obstoječega ni neobhodno potrebno, računa s tem da bi dinar padal. Če ne, bi z investicijo počakal, da jo po preteku nekaj mesecev ceneje izvrši. Ni treba no-va podjetja, ki so pri nas tekom zadnjih let nastala,

naštevati. Vsak ve, da je njih število ogromno. To je naravno, ker v vseh deželah z nizko valuto zasebno gospodarstvo prospava, dočim državno propada. V deželah z visoko valuto je to obratno. Tam so državne finance v redni, trgovina in industrija pa hira: če naš dinar stalno raste, doživimo cel val insolvenca iz Beograda preko Zagreba v Ljubljano. Res je, da bo ta val v širini in višini tem hujši, čimdelj traja depresija našega denarja. Vendar pa ne bo zmotna trditve, da so pri nas interesirani krogi prevplivni, da ne bi mogli preprečiti grozeči polom svojega zasebnega gospodarstva. Široka masa, ki bi bila interesirana na tem, da dinar raste, nima odločilne besede.

Kot zaključek teh izvajanj se poda tedaj sam od sebe sklep, da je način dviga tečaja našega denarja umeten, da se računa le z nepreračunljivo spekulacijo, ter da bo ta pojav menda le prehodnega značaja.

Bled, dne 19. septembra 1922.

Dušan Serbec.

Dnevne novice.

Vsem naročnikom, ki še za september niso poravnali naročnine, se koncem tega tedna «Straža» ustavi. Zaostanci imajo na naslovu pripisano, do kdaj so list plačali.

Upravništvo.

Smrtna kosa. Včeraj je v Slov. Bistrici zaprl svoje blage oči in se po dolgi mučni bolezni preselil v večnost g. Peter Novak, hišni posestnik in gostilničar. Pokojnik je bil veren sin sv. katoliške Cerkve in vedno zvest in navdušen Slovenec. Bil je tudi deželni poslanec in marljiv javni delavec in branitelj ljudstva. Pogreb se vrši jutri v četrtek, dne 28. t. m. popoldne ob pol 5. uri v Slov. Bistrici. Bodi mu ohranjen hvaležen spomin! N. v. m. p!

Zlata poroka. Prihodnjo nedeljo, dne 1. oktobra se bo vršila redka in lepa slovesnost pri Sv. Ani v Slovenskih goricah. Častiti gospod Franc Mažir, vojaški župnik americkanske armade in obenem župnik slovenske župnije v Springfieldu, države Delinois, bode ob pol 10. uri pred levitirano sv. mašo poročil v zlati poroki svoje starše Jožefa in Marijo Mažir. Po slovesnih cerkvenih obredih bo obed in večerja na domu zlatoporočencev ob udeležitvi sorodnikov. Zlatoporočencema iskreno čestitam z gorečo željo, da bi še dijamantno poroko zdrava in krepka doživela.

Himen. V Slivnici pri Mariboru se je danes poročil odlični naš somišljenik g. Anton Gojčič, veleposestniški sin iz Orehove vasi z gospo Rozo Brenčič, roj. Pišek, hčerko blagopokojnega nar. posl. Franc Pišeka in posestnico v Rogoznici pri Ptujju. Novoporočencema obilo nebeškega blagoslova.

Gospod Svetozar Pribičević skrbi za svoje? Demokrata gospoda ministra prosvete in finance sta naklonila svojim najbolj zvestim centralistom iz učiteljskih in proforskih vrst sledeče «dobrote»: Kot posledica Blejskega učiteljskega parlamenta, kjer se je ščuvalo in pozivalo vlado, naj nažene učiteljem Slomškarkem na vrat policijo in jih zapre, so se pokazale že nagrade, s katerimi bosta in sta že osrečila naše centraliste iz učiteljskih vrst g. minister Pribičević in Kumanudija in te dobrote centralizma za učiteljstvo so: Vse letos osnovane paralelke na ljudskih šolah se morajo ukinuti in se nastavljenne učne moči kot suplenti in suplentinje se odpustijo iz službe. Po tej naredbi je vsak nadaljni napredek in razvoj naših slovenskih šol izključen. Nadalje morajo dosedajni ravnatelji na večjih ljudskih šolah prevzeti tudi po en razred. Odslej ti gospodje ne bodo vršili samo pisarniških del, ampak bodo morali tudi podučevati. Učiteljske doklade se bodo od sedaj zanaprej znatno prikrajšale. Učiteljem in katehetom na srednjih šolah se ukinejo posebne doklade, ki so se plačevale kot odpotnina. Z vsemi, ravnokar omenjenimi dobrotami je obispal Beograd naše demokratske, sokolsko in skoz in skoz centralistično ujedinjeno učiteljstvo radi klečeplazne udanosti in hlapčevstva. G. učiteljem demokratskega kova želimo dober tek in pri zavzivanju ravnokar omenjenih žegnov g. Pribičevića in Kumanudija. Glede profesorjev na srednjih šolah pa je odredil Beograd, da se odslej prosti predmeti ne bodo več računali kot nadure, ki se ne bodo plačevale. Nadure (g. profesorji so imeli na ta način nekako negotovo draginjsko doklado) se začasno ne plačajo, ker ni kredita. Za izpolnitev nadur se nastavijo novi — mladi umetniki v «stradanju», ki bodo prišli državni blagajni cenejše kot strokovno in preiskušeno temeljno izobraženi profesorji. Tako je odredil Beograd in ljubljanski Višji šolski svet bo to gotovo tudi izvršil kot navaden izvršilni organ. Da pa ne bi kedo dvomil o istinitosti beograjskih kulturnih novih ciljev, povemo javnosti, da sta zgorej omenjene naredbe g. Pribičevića in Kumanudija že raznesla med mariborske učiteljske in proforske kroge nadzornika g. Poljanec in Gaberšček. Gospod Poljanec je o novotarijah gospoda Pribičevića informiral profesorje na mariborski realki, g. Gaberšček pa g. župana Grčarja, nadzornike in ravnatelje ljudskih šol. Napredki centralističnega ujedinjenja kar kipijo na dan in osrečujejo v prvi vrsti ravno one kroge, ki so jih sami zahtevali!

Kukovec—Spindlerjevi «shodi» v Dravski dolini o katerih pišeta «Tabor» in «Jutro» cele kolone, so bil znak velike slabosti JDS. V Marenbergu je bilo navzočih samo 14 Zadržavčanov in sicer sami magnati. V Vuhredu je bile še slabše. Čudimo se, da Kukovec nima toliko sramu, da bi priznal, da ga nihče ne mara in da je JDS faktično pogorela. Za Prekmurjem Dravska dolina.

Mermoljo in Dobnika so imeli minulo nedeljo v stopah. Mermoljo, ki se tako rad ponáša, da je poslanec obmejnih Slovencev, že nikjer ob meji ne marajo

V zadnjem času mu je ljudstvo zabranilo shod pri Sv. Jakobu v Slov. gor., minulo nedeljo pa sta pogorela Mermolja in Dobnik pri Sv. Marjeti ob Pesnici, kjer sta nameravala javno zborovati pred gostilno Kranberger. Že tedaj, ko je cerkovnik po sv. opravilu preklical in naznanil, da sta prišla ljudem poročat slabostojna poslanca, so ljudje sprejeli to naznanilo z glasnim krahom. Krog Mermolje in Dobnika se je zbralo sedem samostojnežev, vsi drugi so pa bili pristaši SLS. Mermolja je seve grozil z ječo in paragrafi, kar je ljudi še bolj razburilo in so vsako njegovo besedo glasno obsojali, mu izpraševali vest, da sploh ni mogel govoriti. Gospod mlinar Dobnik pa niti poskusil ni, da bi bil govoril, ker ga je že preplašila Mermoljeva polomija.

Gospou samostojni poslanec Ivan Urek iz Globokega pri Brezicah je dal slovo slabostojni politiki. Njegovo hrepenenje po ministrskem stolčku mu je tako razburkalo živce, da ni več za politično rabo. Nekaj pa je vendar ostalo g. Ureku od slabostojne politične bolezni — čisto nova hiša, katero obdružuje vsakdo, ki hodi ali se vozi mimo Urekove posesti. G. Urek je torej odnesel lep in za današnje čase obče draginje dragocen dobiček iz boja za staro žepno pravdo.

Sv. Benedikt v Slov. gor. V nedeljo, dne 8. oktobra po rani maši se vrši zborovanje Slovenske ljudske stranke za Sv. Benedikt in okoliške župnije. Na shod pride poročat narodni poslanec Žebot. Shod se vrši na prostem pri cerkvi.

Bankir Bleer pošilja nagrade. Beograjsko «Videlo» javlja: «Včeraj je Narodna banka po nalogu banke «Bratje Bernar Comp.» iz Pariza izplačala: g. dr. Vojislavu M. Jovanoviču, profesorju univerze, 25.000 din., g. dr. Dragutinu K. Protiču, advokatu, 25.000 din., g. dr. Milošu Petronijeviću, sekretarju Narodne banke, 10.000 din., g. Aleksandru Pavloviču, trgovskemu agentu, 10.000 din. — To so nagrade za propagando Bleerovega posojila, kaj pa je s posojilom samim — vprašuje list na koncu. Kako so ti nagradeni ljudje pospeševali najetje posojila, je tudi veliko vprašanje.

Nacionalni delavec. Imamo sedaj zakon, ki pravi, naj se posebno vračunajo leta službe onim javnim delavcem in nameščencem, ki so pred preobratom delovali za nacionalno osvobodjenje in ujedinjenje, — in minister Pribečević je bil prvi, ki je naskočil državno blagajno, da si kot nacionalni delavec in prvobornik poboljša svoje stanje, če se sploh da poboljšati, ker se je itak že preril od prvih v državi. V svoji prošnji navaja natančno leto, mesec in dan, ko je v tej in oni službi delal za ujedinjenje. Najprej je bil profesor na Hrvatskem in on seveda pravi — na «srbski» učiteljski šoli v Pakracu, na «srbski» učiteljski šoli v Karlovcu itd. Bil je tudi urednik lista «Srbobran», poslanec hrvatsko srbske koalicije in v posebno nacionalno za slugo si šteje, da je že tako dolgo minister SHS. Vsega skupaj zahteva, naj bi se mu 18 let, 3 meseci in 19 dni vračunalo v državno službo.

Gosp. dr. Zoran Jošt se je naselil kot praktični zdravnik v trgu Zalec, kjer ordinira v Kodretovi hiši št. 26, prvo nadstropje.

Akademik z dvema semestroma ali abiturijent katoliškega mišljenja, ki bi želel študirati v Beogradu, se naj čim prej obrne na stud. phil. Bogomila Šedivij, p. Mala Nedelja, da mu da pojasnila glede stanovanja in hrane po nižani ceni ali eventualno brezplačno. Prednost imajo tisti, ki se nameravajo vpisati na filozofsko fakulteto in imajo odlično zrelostno spričevalo.

«Almanah katoliškega dijaštva za leto 1922» izide v enem tednu. Skrajna nujnost nam narekuje te prošnje! Tovariši! Tovarišice! Vsi, ki katoliško čutite! Ne morete si misliti, koliko žrtve in intenzivnih prizadevanj nas stane to izdajanje «Almanaha». Toda mi smo hoteli in mi smo morali. Mi vsi moramo dati vsaj majhen znak, da živimo. Naj že vendar začne vreti življenje v nas in sicer na dnu, na dnu! To se pravi: v duši! Drugače smo zatajili božje poslanstvo in smo suhe veje in naša pesem o pomladi je setev, ki gnije. — Tovariši! Tovarišice! Katoliški inteligenti! Skromen je način, po katerem nam pomagate več, kot si mislite! Samo roko nam podajte in postanete naši sodelavci in videli boste, kakšne lepe načrte bomo izvedli! Naročite si «Almanah»! (Cena 40 K. Naroča se: Upravništvo «Almanaha», Danica, Akademski dom, Miklošičeva cesta 5, Ljubljana. Denar pošljete po priloženem šeku!) Vse organizacije, ki so nam že poslale imena in število naročnikov, prosimo: pošljite nam še enkrat število naročnikov (brez imen) in naslov poverjenika, kateremu pošljemo izvide skupno. Agitirajte! Zvišajte število naročnikov kolikor morete! In bodite točni! In bomo tudi mi! — Z «Almanahom» vred izide tudi pesniška zbirka Antona Vodnika: «Zalostne roke» Prvi realiziran načrt lastne dijaške založbe. Cena 32 K. V knjigarnah 40 K. Naroča se v upravništvu «Almanaha». Naročajte tudi zbirko našega tovariša-pesnika! — Uredništvo in upravništvo «Almanaha».

Zadružni tečaj. Zadružna zveza v Ljubljani bo priredila letošnjo zimo na Štajerskem dva zadružna tečaja za posojilnice, enega v Celju, enega v Mariboru. Tečaji so namenjeni v prvi vrsti našim posojilniškim tajnikom in funkcionarjem, pa tudi vsem drugim, ki se žele seznaniti s poslovanjem naših kreditnih zadrug. Osobito mnogim duhovnikom bodo tečaji dobrodošli. Čas tečajev se bo objavil pozneje. Prijave je pošiljati na oddelku Zadružne zveze v Maribor.

Wranglovec ustrelil človeka. Iz št. Ilja v Slov. gor. nam poročajo, da je pograničar-Wranglovec v soboto, dne 23. septembra na meji med Špiljem in št. Iljem pri nekem gozdu na avstrijskih tleh ustrelil neznanega moža, ki je prekorščil mejo. Mrtveca so našli kakih 300 metrov onstran meje s prestreljenim trebuhom. Bil je brez vseh listin. Domneva se, da mu je njegov drug, ki ga je spremljal odvzel vse dokumente. Predno sta prekorščila mejo, sta se oba mudila v gostilni Vračko v št. Ilju. Trdi se, da sta bila komunisti, ki ju je zasledovala jugoslovanska policija. Vse se

zgraža, da se drzne Wranglovec ustreliti potnika od zadaj in še celo na avstrijskem ozemlju. Mrtveca je komisija dala fotografirati. Pokopan je bil dne 25. t. m. v Špilju.

Še ena surovost Wranglovcev. Državni cestni mojster g. Rektorek, rodом Čeh je dne 23. septembra vršil svojo službo na progi Pesnica—državna meja. Pri gostilni Hoinig v Cirknici je g. Rektoreka insultiral komandant pogranične trupe. Brez vsakega povoda ga je psoval in ga nazadnje še dejanski napadel. Prizadejal mu je težke udarce. Wranglovec je tako besnel, da se je bilo bati, da v pijanosti ubije mirnega g. Rektoreka. Nihče ni upal posredovati, ker se je bilo bati, da ga divjaški graničar ubije. Ali je pravica povsem zaspala, da se smejo v naši «svobodni» državi uganjati take reči? O zadevi se bomo še informirali podrobneje.

Ocarinjen dež. Nek ljubljanski trgovec je naročil večjo množino sukna iz Italije. Blago so naložili v slab, pokvarjen vagon, v katerega je kaplala voda, da se je sukno pošteno nacedilo in prepojilo z dežjem. Ko je blago dospelo v Ljubljano, je bila za kakih 1000 kilogramov težje in ocarinilo se je seveda po mokri in ne po suhi teži. Trgovec je moral plačati okoli 1000 dinarjev več carine kakor sicer, če bi se blago vozilo v poštenih vagonih in ne po dežju. Na kilo laškega in kranjskega dežja je torej vsled dobro urejenega prometa prišel približno en dinar carine.

Letalska nesreča v Novem Sadu. Z zrakoplovi in zrakoplovstvom naša vojska nima sreče. Pred kratkem se je v Novem Sadu zopet ponesrečil neki kapetan s svojim letalom. Oficir ni ravno težko poškodovan, aparat je pa zgorel in škode je nad milijon dinarjev. V Novem Sadu se je ponesrečilo doslej že pet letalskih oficirjev in uničenih je že nad 30 aparatov.

Letošnji žetev Bački. Poljedelsko ministrstvo je razposlalo po Bački posebne komisije, ki so pregledale izid letošnje žetve v Bački. Glede pšenice so ugotovili, da je je v Bački 24.000 vagonov, ovsu 3000, jčmena 6000, rži 800 in koruze bo 80.000 vagonov. S trganjem koruze so pravkar začeli in bo njena kvaliteta zadovoljiva. Od lanske žetve je preostalo v Bački še 1500 vagonov pšenice ter 15.000 vagonov koruze.

Zvišanje poštinih in brzojavnih pristojbin (Uradno). Počeni s 25. septembrom 1922 se zvišajo poštne in brzojavne pristojbine za tuzemstvo sledeče: Brzojavke: vsaka beseda od 30 na 35 para, blanket od 20 na 50 para. Zvišajo se tudi vse ostale brzojavne pristojbine sorazmerno. Poštne pisemske pristojbine: Pisma do 20 gr 1 dinar, za vsakih nadaljnjih 20 gr še po 50 para. Dopisnica navadna 50 para, z odgovorom 1 dinar. Tiskovine za vsakih 50 gr 20 para. Tiskovine za slepce za vsakih 500 gr 10 para. Blagovni vzorci za vsakih 50 gr 20 para, najmanj 1 dinar. Priporoka 2 dinarja. Vrednostna pisma: Poleg pristojbine za priloženo pismo iste teže še vrednostna pristojbina in sicer do 100 dinarjev 1 dinar, od 100 do 500 dinarjev 2 dinarja, od 500 do 1000 dinarjev po 1 dinar več; obvestnina 30 par. dostavnina 2 dinarja. Nakaznice po 25 dinarjev 1 dinar, od 25 do 50 dinarjev 1 dinar 50 para, od 50 do 100 dinarjev 2 dinarja, od 100 do 300 dinarjev 3 dinarje, od 300 do 500 dinarjev 4 dinarje, od 500 do 1000 dinarjev 5 dinarjev. Za povzete nakaznice, ki so dovoljene do 5000 dinarjev je pristojbina do 2000 dinarjev 5 dinarjev, od 2000 do 3000 dinarjev 7 dinarjev, od 3000 do 4000 dinarjev 9 dinarjev, od 4000 do 5000 dinarjev 12 dinarjev. Izplačnina do 50 dinarjev 20 para, od 50 do 1000 dinarjev 50 para, od 1000 do 5000 dinarjev 1 dinar. Ekspresnina za pisemske pošiljke, vrednostna pisma in nakaznice po 2 dinarja, za pakete po 5 dinarjev, Casopisi za vsak komad 5 para za vsakih 100 gramov. Paketne pristojbine ostanejo neizpremenjene.

IZPRED SODIŠČA.

Požig. Ob cesti med št. Vidom in Grobelnem je dne 21. februarja dopoldne nastal ogenj v mlinu Amalije Arzenšek in uro pozneje pa ob isti cesti tudi v mlinu Antona Sivko. Prvi požar je bil takoj preprečen, dočim je pri Sivkotu zgorelo vse poslopje, razno orodje, pohištvo in stroji. Škode je bilo 300.000 kron, odškodnine pa je dobil samo 1500 kron. Kot požigalec je bil osumljen 53 letni Josip Jagodič iz Poljčan. Pred poročilo je Jagodič tajil svoj zločin in se izgovarjal na pijanost. Jagodič pa je imel na vesti tudi nekaj tatvin in goljufij. Porotniki so zanikali vprašanja glede požiga in tatvin in potrdili samo vprašanja glede goljufije. Na podlagi tega krivdoreka je bil Jagodič obsojen zaradi goljufije na 6 mesečni strogi zapor, oproščen pa glede požiga. Ker je v preiskavi svojo kazen že odsedel je bil takoj izpuščen na svobodo.

Pet smrtnih obsodb. Pri mariborskem porotnem sodišču je bilo v tem jesenskem zasedanju že pet smrtnih obsodb. Kot zadnja sta bila obsojena Marija Fortmüller in njen ljubimec Peter Zemljčič na smrt na vesalih, ker sta povzročila zavraten umor njenega moža Antona Fortmüllerja. Vsi drugi soobtoženci so bili oproščeni.

Iz Maribora.

Kokoschineggove hiše. Kakor poroča «Slovenski Narod», se je sklenila kupčija z vlado kar pod roko in brez vednosti pokrajinske uprave in okrajnega glavarstva. Kupna pogodba nosi podpis ministra za socialno politiko dr. Žerjava. Iz svoječasnih razkritij ravnatelja Kamenarovića je znano, da je pri tajnih transakcijah milijonov iz Jadranske banke v žepu Žerjavovih mladincev in njihovega glasila «Jutra» igral važno vlogo tudi Nemeč Kokoschinegg. Posebno zanimivo na celi stvari je zlasti to, da je Kokoschinegg še lani v mesecu avgustu ponujal neki tukajšnji banki dve svoji najboljši hiši v nakup za poldrugi milijon. Ker poznamo metode žerjavščine, ni izključeno, da je od mladoliberalcev osvojeval nemštvo potom svojega Kokoschinegga odrinilo znaten del njegovega milijonskega dobička v žepu «Jutrovcev». To je politična morala bankroterjev,

kateri se po znanih lopovščinah žerjavščine prav nič ne čudimo. Čudno pa nam je vendar, kako je mogla vlada pristati na to, da odobri šestmilijonski kredit za nakup hiš, ki bodo požrle še najmanj 10 milijonov za popravila in prezidavo. Tudi v današnji veliki draginji bi se s 6 milijoni dalo zgraditi precej veliko novo stavbo v okras mesta in ublažitev stanovanjske bede. Toda ne, 25 družin, med temi 17 uradniških, se meče na cesto le samo zato, da «Jutrovci» in Nemci zaslužijo milijone! In potem imajo ti ljudje še tako drzno čelo, da sebe prou glašajo za prijatelje in zaščitnike uradništva! To je že višek cinizma, ki mora prej ali slej odpreti oči tudi najbolj zakrknjenemu liberalcu!

Shod SLS v Lajtersbergu. Prihodnjo nedeljo, ob 2. uri popoldne se vrši na Košakah v gostilniških prostorih g. župana Požauko shod Slovenske ljudske stranke za Lajtersberg in Krčevino. Na shodu bo poročal naš poslanec g. Franjo Žebot. Naše pristaše in zaupnike vabimo k obilni udeležbi. Za Mariborčane je najkrajša pot do zborovališča po lajtersberški državni cesti do tovarne Wögerer in tam na desno čez železnico, od koder je še samo 5 minut do g. Požauka.

Kaj je s shodi SLS v Mariboru? Pristaš SLS nam piše: Predlagam in prosim odbor Slovenske ljudske stranke, da začne s 1. oktobrom zopet z rednimi mesečnimi shodi. A treba bo letos izbrati večjo dvorano, kot je bila ona v Flosarci.

Napredek naših organizacij v okolici. Izobraževalno društvo v Lajtersbergu šteje že nad 200 članov. Zelo živahno se giblje tudi enako društvo v Krčevini. Društvi imata svoj pogrebni odsek. Za vsakega umrlega člana plača društvo podporo za pogrebne stroške. Predavanja se vršijo stalno vsak mesec. Delavski in kmetijski možje sami vztrajno vodijo naše organizacije. Tudi za Pobrežje, Tezno in Radvanje bi bilo dobro ustanoviti izobraževalne organizacije, ki so temelj vsem drugim krščanskim organizacijam.

Bolno ženo v jarku, ki je svojčas vzbudila v naši javnosti nekoliko pomislekov o sanitetni službi in o splošni trdosrčnosti, hoče sedaj okrajno glavarstvo prikriti in odpraviti s poročilom nekega bolniškega zdravnika, ki je ugotovil, da «moralna kvalifikacija ni čista», da ženska ni bila toliko časa v bolnici, kakor se je poročalo, temveč nekaj manj itd. In vse to naj bi bilo dovolj in zadostno, da reva lahko leži v jarku in da nikdo ne ve, kam naj se spravi ljudi, ki na cesti obležijo. Poročilo glavarstva in zdravnika ne more zbristati škandala in sramote, in pribiti moramo še enkrat, da se vsako živinčie pobere ne glede na «kvalifikacijo», dočim so pustili človeka, brez pomoči ležati in da potem po dolgih tednih pridejo izgovori in popravki.

Mariborska privremena vojna bolnica. Dne 20. t. m. je pisal naš list o razmerah v tukajšnji vojni bolnici. Ker nečemo nikomur delati krivice, pričujemo, kar smo zvedeli od verodostojne strani: Razun san. polkovnika-upravnika, do katerega imajo bolniki veliko zaupanje, službuje ta v vojni bolnici še dva zdravnika in en lekarnar, ki so vsakom vsak dan na razpolago, in so torej bolniki v tem ožiru preskrbljeni, kakor v civilnih bolnicah. Bolnišničarjem (sanitetom) v pomoč so pridružene sestre rdečega križa z večletno prakso, ki poleg potrebe skrbe tudi, da se vsak Makedonec, ki pride v bolnico, privadi redu in snagi. O kakih steninah, ki bi lazile po steni kar pri belem dnevu, ni govora, ker razpolaga bolnica s prvovrstnim razstenečevalnikom. Nobenemu bolniku, ki pride v tukajšnje vojno bolnico, se torej ni treba bati ne nadležnega mrcesa, pa tudi ne kakega Rusa-Wranglovca, ki baje vsakega «oropa» njegovega denarja, ker je medsebojno posejevanje denarja brez dovoljenja pod kaznivo prepovedano. Vsak, ki stopi v bolnico, se bo kmalu prepričal, da upravništvo skrbi (v kolikor to dopuščajo sredstva), da bo bolnica odgovarjala vsem zahtevam higijene.

Prometna zveza, skupina Maribor priredi dne 1. okt. izlet v Hoče. Zbirališče je pri magdalenski cerkvi, kjer odhajamo ob 1. uri. V Hočah smo pri popoldanski službi božji. Ob 3. uri se vrši v društvenih prostorih Orla veselica z dvema igrama: «Satan» in «Žrtev alkohola». K obilni udeležbi vabi odbor.

Primarij dr. Černič spet redno ordinira.

Podgane v poštnem paketu. Slavnoznan mariborska carinarnica tako hitro posluje, da se je nakopičilo na mariborskem glavnem kolodvoru že okoli 20.000 nezacarinjenih poštinih paketov. Če bo šlo to tako naprej, se bo to število tekom enega leta potrojilo. Pred kratkim je dobil nek naslovljenec po šestih mesecih vendar srečno svoj paket z naročeno robo. Mož je s tem, da je paket iz Nemčije ležal nad 6 mesecev pod sigurnim varstvom mariborske carinarnice, celo napravil dober kseft. V njegov paket se je vselila nova familija — poogan.

Drugi sestanek dramatičnega odseka se vrši danes, v sredo, dne 27. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer v I. nadstropju Cirilove tiskarne. K sestanku so iskreno vabljeni vsi, ki so voljni posvetiti svoj prosti čas lepi umetnosti, osobito še dame. — Ob pol 7. uri zvečer se vrši istotam seja odbora dramatskega odseka. Točno. — Režišer.

Orlovski vestnik.

Orliški krožek Maribor ima spet redno telovadbo vsak ponedeljek in petek od pol 7. do 8. ure zvečer v telovadnici deklški ulici. — Pozivam vse sestre, da se telovadbe točno udeležijo. — Načelnica.

Nabava krojev. Kdor še ni izplačal prvi vlog, naj to takoj stori in sicer najdalje do 2. oktobra t. l. Blage je pri krojaču in kdor je vplačal prvi vlog, dobi pri bratu predsedniku nakazilo, da mu krojač vzame mero za kroj. Ne odlašajte! Bog živi! Predsednik!

ORLOVSKI KOLEDAR ZA LETO 1923 SE DOBI V TISKARNI SV. CIRILA V MARIBORU.

GLADIATORJI.

(151. nadaljevanje.)

Globoko so vplivale Janezove besede na zborovalce. Vkljub temu pa niso mogli verjeti, da bi bil izdajalec oni, ki je dosedaj užival njihovo popolno zaupanje. Sami niso vedeli, kaj naj storijo. In povrh je obtoženec nastopal tako, da se ni dalo soditi iz njegovega obnašanja, ali je nedolžen ali kriv.

Njegova lica so bila bleda, enkrat je stopil par korakov naprej, kot bi se hotel postaviti poleg brata, pa ustavil se je in ponavljal je s polomljenim glasom svoje besede: »Njegova kri naj pride nad njegovo glavo!« — pa se pri tem obrnil v stran in gledal po starejšinah kakor divja žival, ki se je ujeta v zanke.

Kalha je imel oči obrnjene v tla in marsikdo je opazil, da sta se brata skrbno varovala, si pogledati v obraz. Smrtna tihota je vladala nekaj trenutkov v dvorani.

Nato pa je dvignil roko starejšina, ki je že enkrat govoril, in začel:

»Stvar je zelo resna, ker gre ne samo za življenje in smrt Judovega sina, ampak za čast ene naših najplemenitejših hiš in za varnost, ne, za obstoj Svetega mesta. Resna je zadeva in le najvišji sodni dvor naroda more odločiti o njej. Priti mora pred sanhedrin, ki se bo brez odloga sestal. Tisti izmed nas, ki so člani tega najvišjega sodišča, bodo izbrisali iz svojega spomina vse, kar so sedaj tukaj čuli in si bodo napravili jasno in nepristransko sodbo o tem, kar jim bo predloženo v odločitev. Nič se ni dokaznega proti Eleazarju, sinu Manahemovemu, njegov brat pa in pogan, ki je zoper njega dvignjena ista obtožba, morata priti pod strogo nadzorstvo. Svetujem torej, da se zbor starejšin razide, pa da naj bodo njegovi člani vprico pretečih nevarnosti pripravljeno, da se zberejo v eni uri, ako bi to zahteval dobrobit Jude in sreča Svetega mesta!«

V tistem trenutku zadoni zunaj pred tempeljnom žalosten, tožeč glas, da je v srce zabeležilo vse, ki so ga čuli, ko se je dvigal in je padal kakor glas iz drugega sveta, ponavljajoč venomer v divjih, otožnih in nadzemskih melodijah:

»Gorje Jeruzalemu! — Gorje Svetemu mestu! — Greh in nesreča in razdejavanje! — Gorje Svetemu mestu! — Gorje Jeruzalemu!«

VIII.

Sanhedrin.

Najvišji sodni dvor, ki ga je poznala judovska postava, je bil zbor sedemdeseterih, — sanhedrin.*

Pravzaprav jih je bilo 73, šest od vsakega izmed dvanajstih rodov, in predsednik.

Predsednik sanhedrina je moral biti visokega rodu, častitljivih let in je moral seveda temeljito poznati Mojzesovo postavo postavu in ustno izročilo.

Član tega najvišjega sodišča so bili le čistokrvni potomci Jakobovih sinov. Največ jih je bilo seveda iz Levijevega rodu, duhovnov in levitov. Dozorela starost, dostojanstvo v postavi in v obnašanju, neomadeževano življenje, zasluge za narod in vero, to so bile lastnosti, ki so jih zahtevali za člane sanhedrina.

V veliki okrogli sodni dvorani, ki je bila pol v tempeljni in pol zunaj njega, so se zbrali tistega poznega popoldne člani sanhedrina, da sodijo o težki obtožitvi, ki jo je vrgele Janez iz Giskale v obraz Eleazarju, — ki je bil tudi sam član sanhedrina. Stene dvorane so bile krog in krog odete s krvavordečim suknom, pred vhodom je visel zastor iste barve. Črna preproga je pokrivala tla, rumen rob jo je obdajal in na njem so bile napisane hebrejske besede iz svetega Pisma, zahtevajoč kazni brez prizanašanja, pravico brez usmiljenja —

Počasi, veličastveno in drug za drugim so prihajali člani sanhedrina, neviden klicar jih je zval po imenu in vsak je odgovarjal s slovesnim glasom:

»Tukaj sem — v navzočnosti živega Boga!«

Zadnji je prišel predsednik, Matija, sin Boetov in zasedel svoj vzvišeni od drugih članov nekoliko oddaljeni prostor.

Najmlajši član zbora, levit Fineas, sin Ezre, je govoril kratko molitev, zbor je odgovoril z globokim in gorečim »Amen!« in zborovanje je bilo otvorjeno.

Nekaj trenutkov je vladala grobna tišina. Nato pa je vstal Matija, svojčas veliki duhoven, strog in vesten mož visoke starosti, osebno prijatelj Eleazarjev in pristaš njegovih nazorov in njegovega navdušenja. Tesneje je ovil svojo črno haljo krog sebe in začel resno in umerjeno:

»Knezi hiše Judove, plemenitaši, starejšine, duhovni in leviti ljudstva! Zbrali smo se, da sodimo o važni in resni zadevi! — Od davnih časov, ko je še naše ljudstvo hodilo po puščavi, pa skozi dneve velikega ujetništva in do današnjih dni je imel naš najvišji zbor pravico, odločevati o življenju in o smrti, in te pravice si ne damo vzeti, če nam bi jo tudi naši zmagovalci še tako prepovedovali. — Zbor starejšin je že razpravljal o zadevi, pa prevažna je, tako je odločil, da bi sam zasodil o njej, — ker gre za smrtno obsodbo dveh članov slavne hiše Manahemove, ker bi nam utegnili odvzeti voditelja, ki je eden naših najboljših in ki se je izkazal kot eden najpogumnejših naših branilcev. Toda kaj naj rečem, plemenitaši, knezi hiše Judove, starejšine, duhovni, in leviti —? Ali naj štedim nož, ko se najboljša veja moje vinske trte suši? Ali je ne bom odrezal z lastno roko in jo vrgele v ogenj? Ako je grešil moj brat, ali mu bom prizanesel, ker je moj brat? Ali ga ne bom izročil maščevalcu in rešil svoje duše? — Zbrani smo, da pazljivo poslušamo in nepristranski sodimo, kakršnakoli obtožitev nam bo predložena!«

Predsednik je sedel in pogledal Fineasa, ki je moral kot najmlajši član dvora prvi povedati svoje mnenje.*

* Dvojno sodno oblast so poznali Judje, zbor starejšin, ki je imel svoj sedež v vsakem večjem kraju in je odločeval v navadnih verskih in političnih zadevah ter bil kazensko sodišče za vse prestopke, izvenzemski tiste, za katere je bila določena smrt, — in «sanhedrin» (sinedrij), najvišji sodni dvor, ki je imel svoj sedež le v Jeruzalemu in je odločeval o najvažnejših zadevah naroda. Njemu je bila pridržana smrtna kazni.

Fineas je bil goreč pristaš Janeza iz Giskale in krut nasprotnik zelotov. Svojčas so ga dolžili izdajalskih zvez z Vespazianom. Posrečilo se mu je sicer, da je obtožitev zavrnil, pa mnogo jih je bilo med člani sanhedrina, ki niso verjeli na njegovo nedolžnost.

Ta odločni sovražnik Eleazarjev je torej vstal in neupno začel:

»Le učenec sem še samo, ki sedim pri nogah svojega mojstra Matije, Boetovega sina. Klanjam se njegovi sodbi, vendar pa si dovoljujem vprašanje, — ne da bi seveda hotel s tem povedati svoje mnenje. — Recimo, da bi moral sanhedrin soditi enega svojih članov, ali je postavno, da sedi in ostane v zboru, ko se razpravlja o njem?«

Eleazar je sedel med člani sanhedrina. Čutil je, da je napad naperjen proti njemu. Poznal je strupeno zlobo mladega govornika, poznal njegovo brezobzirno sovraštvo do zelotov in vedel je, kaka nevarnost mu preti.

Hotel se je dvigniti in ogorčeno ugovarjati, pa Matija ga je prehitel.

»Zares, samo učenec je še,« je dejal s strogo nevoljo v glasu »in dolgo še bo trajalo, preden bo vreden imena «mojster velikega sanhedrina», ni se še naučil, da naši sklepi ne smejo stati pod prav nikakršnim vplivom tega, kar smo čuli zunaj zborovalnice, — da ne poznamo v naši vzvišeni službi nikakih drugih dokazov ko tistih, ki so preloženi nam tukaj v zboru. — Fineas Ben Ezra, sodni zbor je zbran! Naj prideta tožitelj in obtoženec! — Ali ti moram povedati, da še ne vemo, o čem bomo tukaj razpravljali!«

Predsednikove besede so dale Eleazarju čas, da si je nekoliko oddahnil. Pa četudi je njegov duh napeto deloval, je sedelo njegovo telo nepremično, miren in hladen je bil na zunaj.

Zastori so se razmaknili, koraki so zadoneli na kamenitem tlaku, tožitelj in obtoženci so prihajali.

Obloženca sta bila dva. Močna straža je šla po naročilu Janezovim v Eleazarjevo hišo in odvedla Esko. Brez vsakršne hude slutnje je šel z njimi, svest si svoje popolne nedolžnosti. Pa veliko je bilo njegovo začudenje, ko je zagledal Kalho.

Ničesar še ni vedel o njegovi vrnitvi in o njegovem zajetju, tako skrbno je znal Janez prkivati vso zadevo. — Ujetnika nista smela govoriti med seboj in le svarični pogled Kalhin mu je povedal, da sta oba v skrajni nevarnosti.

(Dalje prihodnjic.)

Odda se 14 let stara deklica iz poštene hiše želi priti k boljši družini. Jakob Ritonja, Maribor, Meljska cesta št. 32, ndstr. II. 440

Posestvo na prodaj v lepi prijazni legi, obstoječe iz njiv, travnikov in gozda, redi se lahko 8 glav živine. Cena po dogovoru. Naslov v upravi upravlja lista. 2-2 436

Starozlato in srebrni denar ki ne kroži več v prometu, staro srebro in zlato kupuje po najvišjih dnevnih cenah **Avgust Wapper**, urar in zlatar Maribor, Stolna ulica št. 1.

ZDRAVNIK DR. ZORAN JOŠT ordinira Zalec štev. 26 (Kodretova hiša).

„CROATIA“ zavarovalna zadruga v Zagrebu, glavno zastopstvo v Mariboru naznanja, da je premestila svojo pisarno iz Cafove ulice v Slovensko ulico 2, I. ndstr., telef. 171. 1-3 441

Prepričajte se! Na ceneje kupite razno špecerijsko blago kot riž, sladkor, mast, moko, kavo, slanino ter razno drugo blago pri tvrdki **K. DOBLJEKAR, Maribor Tattenbachova ulica št. 3** preje občinska prodajalna.

Alojzij Gniusek Maribor, Glavni trg 6 prodaja konjske plahte izgotovljene, impregnirane kumetšpico, vsake velikosti 1 par okoli K 2700— istotake impregnirane plahte vsake velikosti za vozove kvadratmeter po K 340—, konjske odeje vseh vrst najceneje, žičnate žimnice (Drahteinsatz) po K 600— afrik žimnice 3 delne po K 2800—, vrvi za zvonove studence in seno, vsake dolgosti in debelosti kg po K 120—, K 140—, strange za konje par K 80— 90—, ter vsakovrstno drugo manufakturno blago.

Posojilnica v Slov. Bistrici naznanja, da je gospod Peter Novak pos stnik, bivši deželni poslanec, vladni komisar okr. zastopa in okrajne hranilnice, soustanovitelj in dolgoletni vodja posojilnice po dolgotrajni mučni bolezn, danes dne 26. septembra 1922 ob pol 10. uri predpoldne mi no v Gospodu zaspal. Odličnemu slovenskemu prvobor. telju bodi ohranjen blag in trajen spomin. Slov. Bistrica, dne 26. septembra 1922.

5 KONJ se bo prodalo na javni dražbi dne 15. oktobra t. l. ob 9 uri predpoldne na majhnem vežbališču v bližini Meljske vojašnice, k čemur se reflektanti tem potom pozivajo. 1-3 439

Modele čevljev v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali ameriških oblikah izrezane, dobavlja za tvornice obuvale in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo. **Zgornje dele** izdelujem iz od naročnika mi doposlanega materijala, prvo vrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov, za **tovarne obuvale.** Nakup, reparatura in prodaja **čevljarskih strojev.** Zahtevajte prospekte od **Ralph F. Richter**, Subotica VI. **Poučevanje** v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvale. Zahtevajte prospekte! 16-331stl.

Veletrgovina z železnino **PINTER & LENARD, MARIBOR** V zalogi se nahaja: Traverze, cement, železo vseh vrst, pločevina, štedilniki, žica, žičniki, pumpe, razne cevi, kovanje za zgradbe in pohištvo, kuhinjska posoda, lita in pločevinasta, kovaško, ključavničarsko in mizarsko orodje, kose, brusni kamni in vsi drugi v železninsko stroko spadajoči predmeti. **Blagajne vseh vrst, verige domače tovarne.** **Postrežba točna. Cene solidne.**

Kdor hoče za svoj težko denar dobiti dobro blago, kakor: sukno, hlačevino, barhente, platno, odeje, predpasnike, srajce itd. in po nizki ceni, naj kupuje v obče znani manufakturni trgovini **Srečko Pihlar** MARIBOR GOSPOSKA ULICA 5